

Пестро Горі.

МАНДРІВНИК

драматичний ескіз в 1 д.

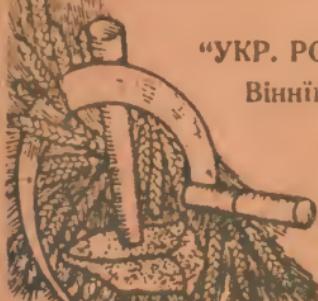

Ціна 25 центів.

Накладом
“УКР. РОБІТНИЧИХ ВІСТИЙ”
Вінніпег, Ман., Канада.

1921.

ЗБІРКА
ІВАНА ЛУЧКОВА

Пестро Горі.

МАНДРІВНИК

драматичний ескіз в 1 дії.

Приготовив для сцени Н. Шубін.

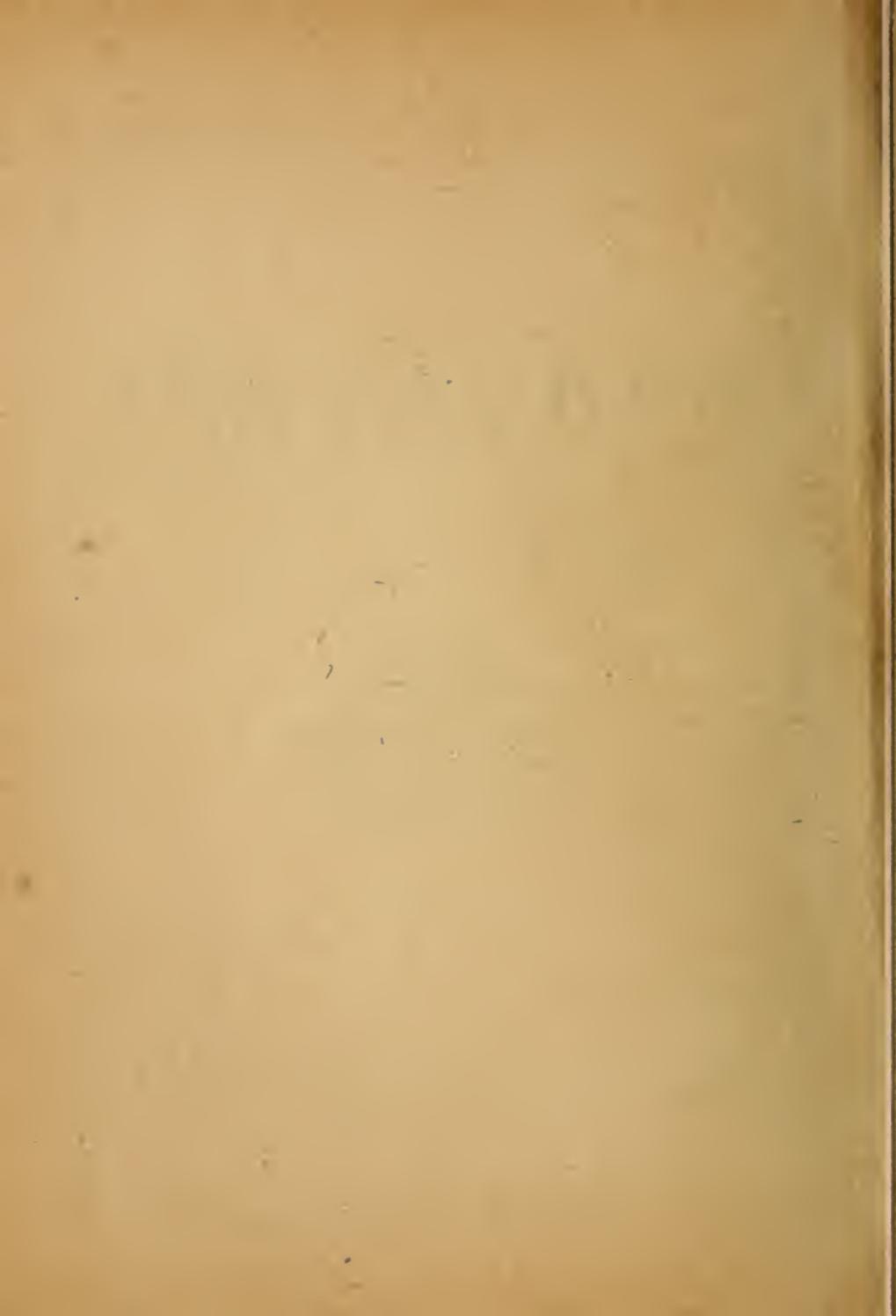

Ціна 25 центів.

Накладом
“УКРАЇНСЬКИХ РОБІТНИЧИХ ВІСТИЙ”
Вінніпег, Ман.
1921.

ДІЄВІ ОСОБИ:

Мандрівник.

Стара сіньора.

Альберто, її син.

Джузепе, старий селянин.

Ада, його донька.

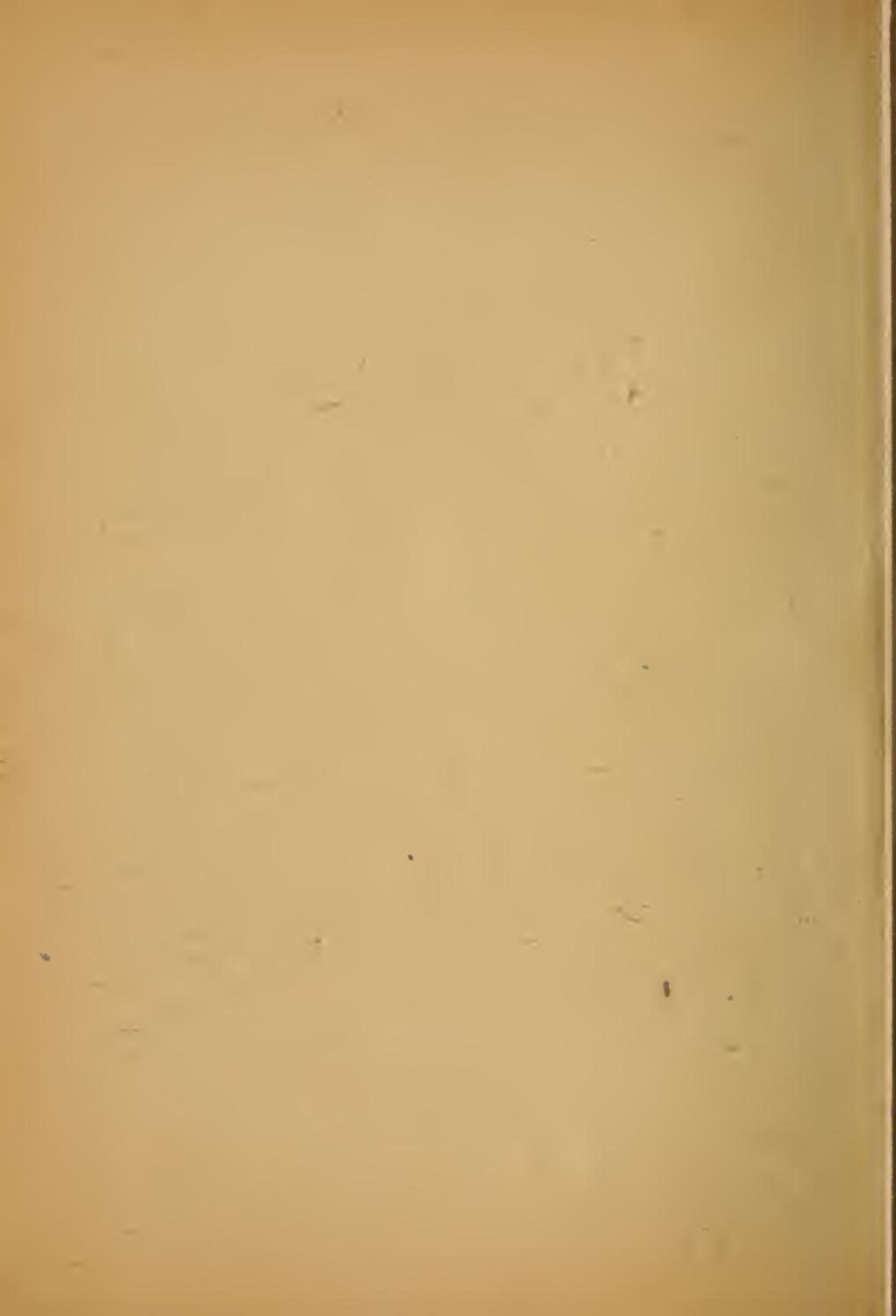
Робітник.

Матрос.

Хор, за сценою.

Кінець минулого століття. Весна. Північна Італія. Близько моря. Зелений склін горбка. На заднім пляні за низькою загородою відкриває ся диван цвітучих піль. На горизонті синє море. В загороді фіртка. Прекрасний со-нішний ранок. Проміння світла заливають всю місцевість. Світло робить не таким темним понурим панський дім, який стоїть впереді на право і прекращує селянську хату, яка стоїть на ліво в глубині, майже коло самої загороди. Коли підноситься ся завіса, сцена порожна. Тільки далекий голос дзвонів нарушує пануючий спокій. Чути хор. Співають першомайські пісні. На початку спів доносиТЬ ся здалека, але так, що можна зрозуміти слова. Відтак співаючі наближають ся все близше і близше, витворюючи враження походу, який переходить недалеко. При кінці пісні звуки щораз стихають, похід відходить.

Сцена перша.

(При послідних звуках майської пісні за загородою появляється молода селянка, вона відчиняє фіртку іходить. Се Ада. Її прекрасне, смугляве лице повне життя, свіжості і молодості. Очі блестять, часте дихання говорить про те, що дівчина скоро йшла. В руках дівчини жмуд весняної зелені і цвітів.)

АДА. Який прекрасний сьогодня ранок. Здається, все довкола святкує весняне свято: і поля, і море, і небо... (Дивиться на відчинені двері панського дому.) Альберто вже встав, мабуть, разом зі старою сіньорою пішов на прогулку. (Дивиться на цвіти.) Положу цвіти на ганок, нехай він найде їх, цвіти йому скажуть, який великий сьогодня день. (Кладе цвіти на сходах, відтак прислухається... чути чиєсь кроки.) Се Альберто, треба втікати... (Ховається в селянській хаті.)

Сцена друга.

(З лівої сторони надходять Альберто і його мати. Альберто, високий і стрункий молодець з блідим, сумним ли-

цем, стара сіньора спирається на його руку. Вони йдуть помалу.)

АЛЬБЕРТО. Я думав, що прогулка розвіє мій сум, мамо, але сего не сталося.

СІНЬОРА. Тебе можливо, розстроїли ті простацькі, селянські пісні.

АЛЬБЕРТО. О, ні, мамо, селяни співали гарно, але у мене пустка в серці.

СІНЬОРА. Альберто, а ти памятаєш, як колись, тобі було зі мною добре, я уміла викликати радість на твоїм лиці.

(Сіньора і Альберто сідають на лавку коло своєї хати.)

АЛЬБЕРТО. Часами, мені здається, мамо, що я хорий.

СІНЬОРА. (Обіймає його, трівожно.) Не говори сего... не говори сего.

АЛЬБЕРТО. Ти не клопоччись, мамо, тілом я здоровий, але душу огорнула туга.

СІНЬОРА. Се все прокляті часи, в яких ми живімо; се вони жують нам кров.

АЛЬБЕРТО. При чим тут часи, мамо?! В світі завсігди добро чергувалось зі злом, а живіте — зі смертю.

СІНЬОРА. Але скажи, де ділася та радість, що, бувало, світила з твоїх очей?

АЛЬБЕРТО. (Показує на груди.) В мене тут стало пусто, то й радости не стало.

СІНЬОРА. Але чого ж тобі недостає, щоби почувати себе щасливим? Ти молодий, богатий, в тебе впереді ціле жите.

АЛЬБЕРТО. (Повторяє з сумом.) Молодий, богатий... (Задумчivo.) Так, богатий, але у мене бідна душа, мамо.

СІНЬОРА. Але подивись, Альберто, довкола себе, подивись на сей старий, старий дім... (Ніжно.) Колись-то ти бігав своїми дитячими ніжками по його сходах, і твій дзвінкий голосок лунав, як дзвіночок, всюди, і — сей дім і сі поля, і сі горбки, і виноградники, — все се твоє.

АЛЬБЕРТО. (З усмішкою.) Моє, моє, чому?

СІНЬОРА. Якто чому? Тобі все те лишив в спадщину твій батько.

АЛЬБЕРТО. Я се знаю мамо, але хіба я з батьком працювали на “своїх” полях?

СІНЬОРА. Що ти говориш? Бракувало єще, щоби ми самі орали землю! Для праці істнують селяни.

АЛЬБЕРТО. Єсли так, мамо, то поля повинні до них і належати.

СІНЬОРА. Сину мій, я починаю боятись, що ти дійсно хорий.

АЛЬБЕРТО. Ти злякалась моїх слів, і думаєш, що вони вказують на слабість... (Скорим рухом встає з лавки.) Ні, я здоровий, здоровий, але дивись туди, мамо, дивись на ті зеленіючі горбки, на яких рівними рядами ростуть виноградники, на ті старанно орошені поля, в землю котрих посіяні вже зерна... Я питаю тебе, хто зробив все те?

СІНЬОРА. (Трохи роздражено.) Пощо ставити таке питання? Я вже тобі сказала хто... селяни...

АЛЬБЕРТО. А ми, що ми зробили?

СІНЬОРА. Та хіба-ж ми повинні щонебудь робити? Ми — хазяї!

АЛЬБЕРТО. (Трясучись від зворушення.) Ні, ми не хазяї, ми просто — дармоїди.

СІНЬОРА. (Підіймає руки до неба.) О, Боже, спаси моого сина, він хорий, хорий!.. (До Альберто лагідно.) Ходім, сину мій, в твою кімнату, — там, серед споминів дитинства заспокоїться твоя душа... (Ніжно тягне сина до хати.)

АЛЬБЕРТО. (Побачивши цвіти, полищені Адою на сходах.) От хтось прислав і мені майський привіт. Се не ти мамо?

СІНЬОРА. (Сумно.) Ні... не я.

АЛЬБЕРТО. (Притулює лице до цвітів і звертає закоханий погляд на селянську хатку.) Так, розумі-

єть ся, тільки самій весні могла прийти ся чудова думка положити на порозії нашої хати перші цвіти. (Під час сих слів незамітно являється із хати Ада.)

СІНЬОРА. (З легкою настойчивістю веде сина в хату.) Ну ходім-же, ходім. (Альберто і сіньора виходять.)

Сцена третя.

АДА. (Наближаючись до ганку, посилає в слід Альбертові поцілунок.) Милий Альберто, єсли-бти знати, яка я щаслива, що мої скромні цвіти принесли тобі радість! Але чому-ж так богато смутку в твоїх очах? Чому разом з природою не можеш ти радувати ся маєви, сонцю, весні? (Остановляється в задумчивості.)

Сцена четверта.

(В глубині з загороди появляється Мандрівник. Він в закуреній і простій подорожній одежі, на плечах мішок, в руках палка. На його відважному лиці умучене. Він іде з далека і його чекає ще далека дорога. Побачивши Аду, він спиняється.)

МАНДРІВНИК. Дівчино, чи нема у тебе напитись води? (Спиняється.) Від вчерашнього

дня я нічого не пив і від спраги не можу дальше йти.

АДА. Зажди хвилину... (Біжить до хати і вртається зі збанком.) На, пий...

МАНДРІВНИК. (Пе з жаднотю; напившись.) Дякую, дівчино.

АДА. (Зацікавлено вдивляється в лицез Мандрівника.) Хто ти такий, подорожний?

МАНДРІВНИК. Хто я? Моє імя тобі нічого не скаже, бо його і нема у мене. Я чужоземець, дівчино, і іду здалека.

АДА. (Відчиняє фіртку.) Ти може хочеш відпочити? Зайди. Ісли ти голодний, то я принесу тобі хліба.

МАНДРІВНИК. (Входить.) Дякую, істи я не хочу, але ти така привітлива, що я відпічну кілька хвиль... (Сідає коло хати на колоді, здіймає мішок, кладе його в своїх ногах.)

АДА. Ти дуже змучений?

МАНДРІВНИК. Так, дуже.

АДА. Куди-ж ти ідеш?

МАНДРІВНИК. Я іду туди, на схід. В ту сторону, де сходить сонце... (Наче незамічаючи Ади.) Я вже богато переплив рік і морів, я пе-переходив через гущі лісів, переходив гори і горбки, тернові колючки рвали мою одежду і тіло, літна спека пекла лице, а холодні дощі за-

ставляли мене трясти ся від зимна, але я іду все вперед і вперед до своєї країни.

АДА. Коли-ж ти дійдеш туди?

МАНДРІВНИК. О, мені єще богато треба йти. Мені прийдесть ся переплисти єще море, і перейти єще через високі гори. Правдоподібно, що не одна єще весна і зима змінить одна другу, але я все буду йти і йти, поки не побачу країни, де сходить сонце...

АДА. Яка незвичайна подорож... (Павза.)
А скажи, гарна твоя країна?

МАНДРІВНИК. (Наче-б у сні.) О, прекрасна, безмірно прекрасна.

АДА. (Захоплена натхненем Мандрівника.) Розкажи мені про свою країну.

МАНДРІВНИК. (Прокинувшись від дум.) Моя країна, країна щастя і братерства; там нема ні ворожнечі ні ненависті. Там панує праця. В тій країні любов — одинокі пута, а свобода і добробут всіх — найвисший закон. Всі без виїмку однаково користають ся щедрими дарами природи. Біднота там не відома. Наука і штука процвітає. Гармонія права забезпечує рівність. Нема дармоїдів. Спокій ненарушується ся війнами. Жінка — приятель чоловіка. Матері щасливі. Діти виховують ся в праці і любові до близького. Молодь і старики пра-

цюють в купі над створенем великого житя...
(Несподівано.) Ходи зі мною, ходи в мою країну, туди, де сходить сонце!..

АДА. (Схвильована.) Приятелю, я знаю твою країну, я не раз бачила її в своїх мріях.

МАНДРІВНИК. Як, ти мріяла про мою країну?

АДА. (Зітхаючи.) Надармо, се тілько мрія.

МАНДРІВНИК. О нї, дитино, се не мрія, се дійсність... (Стихає.) Тільки трудно дістати ся до неї.

АДА. Приятелю, я з радістю пішла би з тобою.

МАНДРІВНИК. Чи в тебе є дорогий?

АДА. (Схиливши голову.) Надармо, се також тілько мрія.

МАНДРІВНИК. Скажи, чи в тебе є милий?

АДА. (Не піднимаючи голови.) Так.

МАНДРІВНИК. І любови тобі мало?

АДА. (Гордо.) Так.

МАНДРІВНИК. Чого-ж ти ще хочеш?

АДА. (Захоплюючо.) Свободи.

МАНДРІВНИК. (Наклоняючись до Ади говорить шепотом.) Тоді, як він не схоче йти з нами... ти підеш зі мною.

АДА. (Подаючи руку.) Ходім, але і він також.

Сцена п'ята.

(Коло фіртки появляється ся робітник.)

РОБІТНИК. Добрий день, Ада!

АДА. Здраствуй Джането! (Здивовано.) Як, в перший день мая ти йдеш до роботи?

РОБІТНИК. А як же інакше? Хазяїн загрозив віддаленем кожного, хто буде нині святкувати.

МАНДРІВНИК. (Вмішується в розмову.) Тобі заборонив хазяїн?

РОБІТНИК. Щож тут дивного? Хазяїн...

МАНДРІВНИК. Чи ти чоловік, чи я помиллююсь?

РОБІТНИК. (Входить через фірту, усміхаючись.) Розуміється ся, чоловік — з кістями, і кровю; і мускулами.

(Під час дальшої розмови Ада виходить за фірту і незамітно зникає.)

МАНДРІВНИК. А раз ти чоловік, то якже чоловік може мати пана?

РОБІТНИК. Так, коли у него нема що їсти і він бідний...

МАНДРІВНИК. Чим же ти заслужив свою бідноту? Що ти для сего робив?

РОБІТНИК. Я працював від ранішної зорі до пізного вечера, я не знав відпочинку. Коли я підупадав, наглядачі наганяли мене, скоро-чували і без того мою малу платню.

МАНДРІВНИК. Ну, значить твій хазяїн чимсь-то заслужив своє богацтво.

РОБІТНИК. Чим? Правдоподібно, тим, що він забирає собі все, що я і мої товариши виробляємо.

МАНДРІВНИК. Чому-ж ви позволяєте йому рабувати вас?

РОБІТНИК. Тому, що хазяїн каже, що єсли до него належать капітали і машини, то до него належить і все випродуковане на заводі.

МАНДРІВНИК. (Наближаючись до робітника.) Робітнику, ось тобі моя порада!

РОБІТНИК. Я слухаю!

МАНДРІВНИК. Покажи свому хазяїнови хоч один раз на рік, що праця, тілько праця — творець всего!

РОБІТНИК. Щож я повинен для сего зробити?

МАНДРІВНИК. Сказати машинам, які приносять хазяїнови богацтво, а вам робітникам злидні: “На нині досить!”

РОБІТНИК. (Зрозумівши.) Я зрозумів. Таким способом всі зрозуміють, що машини не самі виробляють і...

МАНДРІВНИК. (Докінчуючи.) ...і що всі бogaцтва — діло рук робітників.

АДА. (Знова входить і кличе в напрямі піль.) Гей, матросе, куди ти йдеш?

(Голос матроса здалека.) Я йду на роботу.

АДА. (Голосно.) Не йди, послухай мене.

(Голос наближається ся.) Я біжу до тебе, дівчино.

АДА. Не турбуйся, я хотіла тільки сказати, що нині ти не повинен працювати.

(Голос зовсім близько.) Чому?

АДА. Ти хіба забув, що нині день першого мая?

Сцена шеста. .

(Входить матрос в робочій матросській одежі.)

МАТРОС. Що ти говориш?

АДА. Я хотіла спитати тебе, хіба ти не чув тої пісні, котра тільки що лунала з піль?

МАТРОС. Так, се співали майську пісню...

АДА. Але чому-ж ти в такім случаю йдеш до роботи?

МАТРОС. Чому, чому?... Та тому, що ха-

зяїн жадає, щоби наш корабель конче нині відплів.

АДА. (Рішучо.) Ти не підеш!

МАТРОС. Та, єсли-б я був хазяїном...

АДА. Правда, ти тільки раб, раб тому, що ти цілуєш свої кайдани...

МАТРОС. Що ти говориш?

АДА. (Повишаючи голос.) Слухай, приятелю, і ти, матросе, і ти, робітнику. В устах женини моя промова може показатись безумною, але нині у мені говорить невідомий голос, який — я сама не знаю. Зі всіх сторін до мене долітають якісь таємничі звуки. Часом мені здається, що я відріжняю серед них стогін гірників, похоронених в своїх темних шахтах, крики робітників, роздавлених машиною, плач замерзлих дітей і стариків, жовнірів, погиблих на полі битви і в душних камерах касарень. (Прислухуючись.) Я чую також і ті оклики братерського привіту, які шлють нині один другому працюючі цілого світа. Сюди прилучається ся і шепіт надій, росцвивших разом з цвітами мая, і брезкіт оружя ворогів освобождення людини, і я знаю, що той, хто не прийшов нині на могутній поклик братерства з великої робітничої сімї, той зрадник і трус!...

(Мандрівник, робітник і матрос, по мірі того, як слухають Аду, все більше і більше запалують ся її натхненем.)

МАНДРІВНИК. (Підбігає до Ади і міцно стискає її руки.) Дівчино, ти достойна тої щасливої країни, до котрої я йду.

АДА. (Повторяє як через сон.) Країна моїх мрій...

МАНДРІВНИК. (Гордо.) Вона там, де сходить сонце.

МАТРОС. (Рішучо.) Корабель нині не відпливе; нехай грозить хазяїн, товариші прилучать ся до мене.

РОБІТНИК. І я зумію переконати своїх. Завод нині останеться замкненим.

АДА. І хазяїни не посміють сказати вам, що нині ви не працюєте з любови до лінівства.

МАТРОС. (З призирством.) Себ-то мій хазяїн посміє. Та-ж він тілько в порту бачить свої кораблі.

РОБІТНИК. А мій тільки і уміє дивитись на машини, застромивши найглибше руки в кишені. Він ще нам має розказувати?

АДА. (З насмішкою.) Чи землевласник, якого тілько тоді і бачимо, коли він збирає овочі чужих рук?... Ні, нехай вони ліпше мовчать!

МАНДРІВНИК. Ви, чия доля вічна праця і вічна нужда, чому-ж ви не йдете до моєї країни, країни рівності і братерства?

РОБІТНИК. Але я тільки і маю, що свої руки.

МАНДРІВНИК. Ну, значить, в тій країні, де праця дає право на житє, ти богач!...

МАТРОС. А мене там також з охотою приймуть?

МАНДРІВНИК. (Прихильно.) І тебе приймуть з отвертими раменами, друже мій. Там кождий горожанин світа находить свою вітчину, а кождий робітник свою велику сім'ю.

РОБІТНИК. (Рішучо.) Ну, подаймо собі руки! А поки що ходімо зі мною на завод пригадати моїм товаришам про велику звязь братерства.

МАТРОС. І я з вами, а звідтам підемо до товаришів матросів. Їм також треба віднести поклик першого мая.

МАНДРІВНИК. (Дивлячись на Аду.) А ти, прекрасна, смілива дівчино, ти прийдеш?

АДА. (Протягаючи йому руку на знак згоди.) Я прийду!...

Сцена сесма.

(Всі виходять, крім Ади. З хати виходить Альберто і сходить з ганку несміливим кроком.)

АЛЬБЕРТО. Як тяжко в сїй хатї. Привиди обступають зі всіх сторін... (Побачив Аду, ли-

це прояснюють ся.) Ти, се ти!... (Кидаєть ся до неї, обіймає.) Се ти принесла цвіти. Я догадав ся, догадав ся!

АДА. (Ласково гладить його волосє.) Який ти блідий нині і сумний:

АЛЬБЕРТО. (Боязливо.) Мені страшно, Адо. Наша хата наповняє мене холодом...

АДА. Хата твоїх предків....

АЛЬБЕРТО. О, ти не знаєш, яка вона сумна! Я памятаю, який ляк вона наводила на мене коли я був ще дитиною, і тепер у мені пробуджують ся всі дитячі пострахи.

АДА. (Бачить, що він дрожить.) Ну, заспокійся, дивись, як ласково світить сонце, як все співає навколо, і я тут, коло тебе...

АЛЬБЕРТО. (Пристрестно.) О так, коло тебе я відпочиваю, коло тебе я відчуваю всю теплоту весни, але в сїй хаті... нї, нї, я не хочу туди вертатись! (Злякано пригортаеть ся до Ади.)

АДА. Але-ж там твоя мати, вона боїтво-
рить тебе.

АЛЬБЕРТО. Моя мати... (Безнадійно.) Так, се правда, вона мене боїтво-рить...

АДА. Але що-ж робить тебе нещасним?
Ти — молодий, гарний, богатий.

АЛЬБЕРТО. Мое бogaцтво заставляє мене червоніти. Чужі злидні мене мучать. (Пригор-

тає Аду до себе.) Мимо того, приглянь ся до мене добре, хіба ти не бачиш, який я хорий?

АДА. Ні, милив, ти сильний і відважний!...

АЛЬБЕРТО. (Хитає сумно головою.) Ти помилляєш ся, моя хороба тут...

АДА. (Ніжно.) Моя любов вилічить тебе.

АЛЬБЕРТО. Так, твоя любов — одиноке лікарство; єсли не вилічить і вона, то нічого мені більше не поможе... (Понижав голос, з ляком.) Слухай, моя дорога! Моя хороба, се — спадщина гріхів моїх предків. Вони занадто много роскошували, в той час, як твої занадто много страдали!... (З відчаєм.) Се їхня затроєна кров у мені!...

АДА. (З ніжністю, твердо.) Се твоя горячка, Альберто. Вернись до дійсного життя! Подивись, скілько в нім радости і любові! Прислушай ся, і ти почуєш звуки мая працюючих, вічний голос дзвону вічної молодості світа... Пригадай, нині такий великий день, день, коли люди-пчоли мають довгоожиданий відпочинок! Бідні труженики-пчоли! Вони працюють цілий рік. Вони мають дійсне право на свій відпочинок...

АЛЬБЕРТО. (Задумчivo.) О, так, вони мають на се право...

АДА. А тепер, тепер слухай! Я повинна

рассказать тебе, что нині стало ся. (Застановляється, наче-б не рішаючись говорити.)

АЛЬБЕРТО. Ну, чого-ж ти замовкла?

АДА. (Пониженим голосом.) Нині до нас приходив невідомий Мандрівник, який йде до країни, де сходить сонце.

АЛЬБЕРТО. (Схвилювано.) Він йде до країни, де сходить сонце.

АДА. (З натхненим жестом показує на горизонт.) Так, там, на сході, є країна щастя, там люди братя, там земля — власність всіх... Все те говорив Мандрівник, і коли він говорив, я пригадувала, як часто в своїх мріях я бачила сю країну рівності і свободи.

АЛЬБЕРТО. Ти мріяла про ту країну?

АДА. (Наче-б прокинувшись.) Так, мріяла, але боязливо, несміло. Наче-б в степі безконечній і пустинній я блукала на початку. Над моєю головою переносились бурі, дощ лив в моє лицез, вітер бушував в сухім хворості! О, скілько разів я падала в своїй блуканині і скілько разів я знова піднималась. Були хвилини, переповнені відчаем, але я йшла вперед, туди на схід, де виднівся блакитний край неба, напрешті, я перейшла послідну дику пустиню і внизу, в долині, освітленій сонцем... (Застановляється, наче-б не в силі говорити від схвилювання.)

АЛЬБЕРТО. (Нетерпеливо.) О, що ти побачила?

АДА. (Гордо.) Я побачила невідоме місто, країну вічного щастя. Земля, де праця — основа добробуту! Свобода — найвисший закон, і любов — одинокі звязі, наука і штука — достойнство всіх, жінщина — не рабиня, а приятель мушини...

АЛЬБЕРТО. О, Адо, як прекрасна твоя країна! Моє серце знова віджило і бੇть ся, як і попередно... Мандрівник, де він? разом, разом ми підемо з ним!....

АДА. Він ще прийде сюди, але як ти покинеш свою матір?

АЛЬБЕРТО. Вона утішить ся...

АДА. А хата твоїх предків?

АЛЬБЕРТО. (З ляком.) Я ненавиджу її!

АДА. Подумай, шлях далекий, треба йти без страху і знесили, переходити гори, перепливати ріки і моря. Наша одежда буде порвана колючками в лісі, наше тіло буде поранене, літна спека спалить наші облича, зимові заверухи заметуть наші сліди...

АЛЬБЕРТО. (З ентузіазмом.) Я нічого не боюсь. Я мрію про боротьбу, я вірю, що ми прийдемо в прекрасну країну рівності і свободи!..

Сцена осьма.

(З селянської хати чути старечий голос батька Ади.)

СТАРИЙ. Адо, Адо!

АДА. (Не рухаючись.) Чого тобі треба батьку?

СТАРИЙ. (Все єще в хаті.) Завсігди ти на дворі!..

АДА. В хаті душно і темно...

СТАРИЙ. (Виходить з хати в робочій одежі з лопатою і джаганом.) Яка неповага до старости. (Побачивши Альберто, говорить тихше і злякано.) Да-руйте, пане, — я не знав, що ви тут... (Здіймає шапку і кладе лопату і джаган.) Добрий ранок.

АЛЬБЕРТО. Надіньте шапку, надіньте, — старий поважаний робітнику Джузепе. Ви не повинні так себе понижати!

АДА. Він не хоче сего зрозуміти.

СТАРИЙ. (Голосом докори.) Ну, я не такий нахальний, як ти.

АДА. Батьку, я зовсім не нахальна. Я лише належу до іншого покоління, чим ти.

СТАРИЙ. Розумієть ся, ти не старого покоління, про се говорять всі сусіди. Яка з тебе селянка? Тебе многі і зрозуміти не можуть!

АЛЬБЕРТО. Так, не розуміють, тому що жують в темряві, а вона говорить слова світла..

СТАРИЙ. (Бурмоче.) Слова світла. (Бере лопату і джаган.) Ну, коли так, то я більше не маю про що говорити...

АЛЬБЕРТО. Куди ви йдете?

СТАРИЙ. Як куди, в поле!...

АЛЬБЕРТО. Ви хіба не святкуєте нині свята праці?

АДА. Я його так просила про се!... Він і чути не хоче! Хоче працювати тай годі.

СТАРИЙ. А чому я не повинен нині працювати? Та-ж чоловік уродив ся для праці!...

АЛЬБЕРТО. Для житя, Джузепе, для житя!.... Праця тілько необхідність! Надармо, для більшості праця стала проклятєм...

АДА. І треба пригадати всім лінивим, що нині не їх день, що нині день святого відпочинку працюючих.

СТАРИЙ. Се і значить святкувати першого мая?

АДА. Не тільки се, зі всіх сторін простягають ся для братерського стисненя мозолисті чесні руки і нині вони творять єдиний нерозривний ланц праці... 1. мая — се ознака того, що після такого числа братовбійчих воєн люди нарешті хочуть бороти ся за независимість і ослобождене всого людства. Май — вічна молодість, дає нам віру, що настане час, коли

людська праця буде працею благословенною!

АЛЬБЕРТО. Адо, ти втілена свобода!

СТАРИЙ. Може бути, та промова і гарна, але я не можу її зрозуміти, а з другої сторони, якщо не будеш працювати, то і не буде що їсти, нічого не зробиш, таке наше нещастє...

АЛЬБЕРТО. Але ви його хочете! Ви його хочете, свого нещастя! Ви навіть і не замічаєте, що ви рabi і нещасні...

СТАРИЙ. (Унижено.) Коли се говорите ви, пане, я здіймаю шапку. (Звертається до Ади, сердито.) Але ти, яке ти маєш право так говорити про панів.

АДА. Право бути свободною...

СТАРИЙ. Побачиш, побачиш, через кілька місяців роботи на рижових полях ти позбудешся тих нісенітниць, ти також підеш туди, єще сего року...

АДА. На рижові поля? я — ніколи!

СТАРИЙ. (Трясучись від злости.) А, ти не хочеш! В такім разі проч з дому!

АДА. Тим ліпше. Я сего хотіла. Але на рижові поля, ні, ні!... (З ляком.) О, я бачила тих бідних жінок, працюючих на полях на воднювання, блідих, посинілих, згорблених дугою... Грязна вонюча вода майже досяга уст, болотняні пявки кусають їх худі ноги, а безжа-

лісне сонце палить їх своїми пекучими лучами... Я бачила, як ті робітниці вертають до села жовті, кістляві... З проклятою проказою в крові.

АЛЬБЕРТО. (Закривши лице руками.) Яке страхіте!

АДА. (З натиском.) Я знаю, що праця — необхідна умовина життя! (Змучено.) Але-ж се нелюдська праця, за кілька центів на день! Я — жінщина, і моя душа обливається кровю при одній думці про те уніжене! Горе тому народови, котрий так знущається над жінчиною! В ім'я всіх тих жертв людської жадоби я повстаю і проти тебе батьку! Ти не маєш навіть відваги признати вопіючу несправедливість!... Ні, я не хочу, щоби моя усмішка дівчини погасла від гнилого смороду болота. Я не хочу, щоби мою горячу кров ссали пявки рижових піль (загрожуючо) і ті пявки, що живуть в палахах. Я йду туди, до тої країни, де жінщина не є рабинею, де нема зліднів, де не допчеться людського достоїнства, де нема ні бідних, ні богатих!... Там, в тій країні благословенна молодість, щасливе материнство, прекрасна любов.

АЛЬБЕРТО. (Як в сні.) О, прекрасна країно! О, дивна мріє! (Павза.)

АДА. (Прислухаючись.) Він вертається, я чую...

АЛЬБЕРТО. (Схвильовано.) Хто, хто?

АДА. Він, Мандрівник.

Сцена девята.

(За плотом появляється Мандрівник, за ним робітник і матрос. Вони всі готові в дорогу. У кожного мішок на плечах. Мандрівник дивиться на Аду.)

МАНДРІВНИК. І так...

АДА. (Рішучо.) Я готова.

СТАРИЙ. (Загрожуючи.) Куди ти йдеш?

АДА. (Гордо.) Яке тобі діло, батьку, ти не зрозумів мене, зрештою, і не міг зрозуміти! (Шілує його в руку.) Прощай, я любила тебе і служила тобі, але тепер я йду. Ти — є тим, що умирає; я — є тим, що народжується! Ти — рабство, я — свобода! Прощай, батьку!

АЛЬБЕРТО. (Нагло.) Ми разом підемо, разом.

СТАРИЙ. Вони безумні, вони безумні!

АДА. (Торжественно.) Ти готовий йти під буйними вітрами і невмолямими бурями на зустріч спеції і жорстоким морозам?

АЛЬБЕРТО. (Пристрасно.) Так, я готовий на муки і на смерть. Тільки, щоби бути з тобою.

АДА. (Протягає йому руку і цілує його.) Так будь же моїм приятелем!

АЛЬБЕРТО. (Готовий йти, обертається до хати.) Прощай стара хато!...

Сцена десята.

(Під час послідних слів Альберто, на порозі появляється ся його мати.)

СІНЬОРА. (Стурбовано.) Сину мій, куди ти йдеш?

АЛЬБЕРТО. (Побачивши матір, застановляється неначе злякав ся.) Мамо, не здергуй мене! Я йду в країну вічного щастя, я знова став молодим і відважним, а тепер сум опять входить в мою душу.

СІНЬОРА. (Наближаючись до него, з докором.) Так от як ти ціниш любов матери!

АЛЬБЕРТО. (Зі зростаючою мукою.) О, мамо, така любов, як твоя — се кайдани!...

СІНЬОРА. Я не здержу тебе... Йди, якщо хочеш. Покинь дім твоїх предків! Забудь святі спомини, все те святе, що я учила тебе поважати і перед чим приклоняти ся. Відречись від своєї минувшини. Проклени любов своєї матери! Роби все, що хочеш. (Остро.) Йди за тою женою, стань її тінею. Йди,

йди (іронічно) в країну вічного щастя...

АЛЬБЕРТО. (Дрожачим голосом.) О, мамо, хіба ти не бачиш, як твої слова ранять моє серце?. (До Ади.) Адо, моя рідна, моя люба... У мене нема сили йти за тобою... Я не видержу далекої дороги. (Хитаючись.) Ноги мої не хотять мені служити.

АДА. (На лиці Ади під час сеї сцени внутрішна боротьба, але тверда рішучість опановує її; з докором до Альберта.) Коли в тебе нема сили йти — то зіставай ся...

АЛЬБЕРТО. (Сумно.) А ти?

АДА. Я все таки піду.

СІНЬОРА. (До Ади з ненавістю.) Йди, йди! Се діло твоїх рук...

СТАРИЙ. (Прибито.) Сіньора, я також прогнав її. Вона осмілилась повстати і проти мене...

АДА. (Спокійно.) Я прощаю вам всі ваші слова. Та-ж ви не розумієте того, що тут відбувається.

СІНЬОРА. (Наступаючи на Аду.) Як... ти смієш...

АЛЬБЕРТО. (Заслонює Аду). Ні, мамо, не відносися так до Ади... (Підупадаючи.) І ти старий, ти також не проклинай її!... Вона була одиноким промінєм в моїй сумній молодості.

(Кладе руку на серце і похиливши голову.) Ось воно, ось воно!.. Знова пусто і темно... (Ледво стойть на ногах.)

СІНЬОРА. (Садовить Альберта на лавку, з трівогою.) Сину мій, прости своїй матері слова докору!...

АЛЬБЕРТО. (З сумною усмішкою, тихо.) Я знаю, мамо... знаю, ти завсігди бажала мені добра. Ти не винна, що убивала мене своєю любовю.

СІНЬОРА. (Плачучи.) Сину мій, сину мій!

АЛЬБЕРТО. (Тяжко дихаючи.) З рештою, ся хороба перейшла до мене від батьків, се—страшна кара за те, що мої предки дуже много насолоджувались житєм... тоді як твої, Адо, дуже много, дуже много страдали!

СТАРИЙ. (Наче прозріваючи.) І ми все єще страдаємо...

АЛЬБЕРТО. (Підвоячись несподівано.) Але день освобождення близько... день освобождения близько. (Протягаючи руки, як в забутю.) Я кажу се перед лицем мая, що приніс рожі для мо-го гроба.

СІНЬОРА. (З мукою.) Ти не умреш, ти не умреш!...

АЛЬБЕРТО. Ти не знаєш, я мріяв умерти! Але не так, як слаба дитина (зворушене), але як

борець... з прапором в руках. (Обезсилений падає на лавку.) Яка ніч насувається на мої очі! Де сонце? Де весна? (Дрожачи.) Як холодно...

СІНЬОРА. (Ридаючи, стає перед ним на коліна і цілує остигаючі руки.) Я обігрію тебе, обігрію своїми поцілунками.

АЛЬБЕРТО. (Нагло і хрипло.) Які холодні твої уста, мамо... (Злякано показує на стіну.) Що то за тінь насувається зі стіни?... (Тріснувшись.) Мамо, скажи розвалити сю стіну!

СІНЬОРА. Все, що ти захочеш, милий.

АДА. (Підтримуючи його.) Альберто, любий, прокинься, я тут коло тебе, твоя Ада!

АЛЬБЕРТО. (Неначе в горячії.) Я хочу йти.. ти знаєш. Йти з тобою туди, в країну, де все любов... світло... (Пробує піднести ся і падає.) Чому так темно? Темрява, темрява насувається на мене... (Павза... Ада з одної сторони, стара сіньора з другої нахиляють ся над умираючим. З поля доносяться співи. Поодинокі голоси в протягу всієї поспільнії сцени повторюють кінцеві слова майської пісні.)

АЛЬБЕРТО. (Підносить голову, прислухуючись радісно до звуків.) Пісня. Майська пісня. (Протягає руки, обидві жінки його підтримують.) О, весно... людських надій... умираючий тебе витасяє!.. (Махає руками, неначе чогось шукає.) Адо, а ти йди... ти йди туди, в країну сонця, йди, я благослов-

ляю тебе... (Збираючи послідні сили.) Я хочу сего в ім'я нашої любови. Ти прекрасна і сміла — за тобою підуть сміливі і... сильні... Покинь ту сумну країну!... Тут темрява, темрява... (Дуже тихо.) Прощай!... (Притягає руку Ади до уст і падає. Починається агонія.)

АДА. (Невпинно плаче.) Прощай... мое щастя, моя бідна любов!...

МАНДРІВНИК. (Цілий час стояв разом з робітником і матросом віддалі, наближається до Ади.) Йди... твоя судьба там... (Помаленьку її відводить.)

АЛЬБЕРТО. (В посліднім проблеску памяти.) Йди, йди... Нехай я почую твої кроки... Вони наближають тебе до великої цілі! Я проведу тебе послідним битем серця.

МАНДРІВНИК. (У фірці до Ади, робітника і матроса, спокійно, просто і енергічно говорить.) В дорогу, приятелі, туди в країну, де сходить сонце!.. (Вони помало виходять. Ада повертается в последний раз.)

АЛЬБЕРТО. (З надмірним зусилем протягає до них руки і шепоче.) Де сходить... с...ходить... (Лежить нерухомо. Коло него тихо плаче, стоячи на колінах, сіньора і старик на ногах. З поля доноситься спів майської пісні.)

(ЗАВІСА ТИХО СПАДАЄ.)

КОЖДИЙ

робітник і фармер повинен читати передовсім
робітничі часописі!

Чому?

Бо робітнича часопись - обговорює кожду по-
дію в краю і в світі лише зі становища інтересів
робочого люду.

Однокою робітничу часописею в Канаді є

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ"

що виходить в Вінніпегу два рази на тиждень
і коштує лише \$4.00 на рік.

Хто читає "Українські Робітничі Вісти", виро-
бляє собі суцільний світогляд і може осудити
кожду подію в суспільнім житю.

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ" виступають
проти кожного лайдацтва поповнюваного на ро-
бочім народі.

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ" доносять
про робітничий рух на цілім світі, про боротьбу
робітничої класи.

Хто хоче знати, як свідомі робітники дума-
ють про суспільні події, хто хоче навчити ся со-
ціалістичної думки, нехай читає передовсім
"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ".

Адреса:

"UKRAINIAN LABOR NEWS"

Cor. Pritchard & McGregor Sts.,
Winnipeg, Man.

